

pom. Marsikak stari način prozvedb je zavrgel in poiskal si novih, uspešnejših potov. Silno zanimivo je slikal kazensko razpravo zoper mladostnika, odnosno ugotovitev dejanskega stanu. Govorec o tem, kaj je mladostnemu obdolžencu pristi v krivdo z ozirom na stanje njegovega duševnega razvoja, je ostro kritikal sedanji kazenski zakon, ki ne pozna nezrelosti duha pri mladih ljudeh, ki zahteva celo od mladine, da naj pozna vsako določbo kazenskega zakona, akoravno se niti tistim, ki imajo maturo v žepu, ne sanja o kazenskem zakonu. Strogost kazenskega zakona silno ovira mladinsko vodstvo, odušno provzroča neenakomernost prakse, ki se pa hoče in mora razviti v novem duhu. Predavatelj je nadalje razpravljajal o kaznih za mladino; tudi te po obstoječem zakonu niso prave in mladinski sodnik si mora pač pomagati, kakor ve in zna, da dožene vzgojevalne namene. Krasne slučaje poboljšanja je navedel zaradi kazni „zapirališča“, ki se na Kranjskem ne izvršuje v sodnih zaporih, ampak v salezijskem zavodu, a je v istini le kazen po imenu, sicer pa dobra vzgoja.

Tako je svetnik Milčinski v 1 1/2 ure dolgem prostem in živem govoru nanizal nepregledno vrsto zanimivosti za pravnika, odgojitelja in človekoljuba.

Burno ploskanje je zadelo po dvorani, ko je Milčinski završil svoje predavanje. Predsednik društva „Pravnika“, ki je priredilo to predavanje, dr. Danilo Majaron, je med splošnim odobravanjem izrekel gospodu sodnemu svetniku iskreno zahvalo in priznanje, obenem pa naznal, da je predavatelj spisal o istem predmetu razpravo, ki se v „Slov. Pravniku“ priobči celotno, pa tudi posebe ponatisne, ker ni le odličan donesek k domači pravni literaturi, ampak je po svoji splošni važnosti za rešitev zanemarjene mladine vredna, da se z njo kolikor moč narod seznanj.

Mi to namero odobravamo. Izrekamo samo željo, naj bi se dotični ponatisk mnogobrojno razpečal med učiteljstvo, ki ima pač največ prilike, da tudi v tem primeru stoji reševalcem nesrečne mladine s svetom in dejanjem ob strani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca **K 88.515-02.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

† Vinko Ježovnik.

Dne 20. t. m. je umrl v Velenju državni poslanec Vinko Ježovnik, star 54 let. Javno delovanje pokojnega Ježovnika se je pričelo takoj, ko je prevzel za očetom domačijo. Bil je izvoljen v občinski odbor v katerem je deloval ves čas do smrti. Za Skubicem je bil izvoljen tudi za župana, katero častno službo je opravljal na zadovoljnost občanov 6 let. Pokojnik je bil nadalje član okrajnega zastopa in 3 leta njegov načelnik; bil je ud krajnega in okrajnega šolskega sveta in krajni šolski

smrtno žalost v srečo, je učinkovalo tako, da je marsikomu v očesu zablestela solza.

Pri predstavi je sodelovalo trinajst učiteljev in učiteljic „Posavskega krožka“. Čast učiteljstvu, ki poleg svojega naporega dela v šoli tako zvesto in vztrajno deluje za ljudsko izobrazbo! Čast pa tudi vsem prijateljem učiteljstva, ki so mu tako drage volje pomagali. Ti ljudje pač vedo, da je učiteljstvo stan, ki mu je lastna korist nič, duševni napredek ljudstva pa vse.

H koncu samo še to-le: Ne razidi se, krasna družba, ki sem te videl na krškem šolskem odru! Bilo bi te škoda!*)

To —

*) Po zgledu moravskih učiteljev, ki imajo svojo pevsko zvezo, naj bi Posavski krožek ustanovil učiteljsko igralsko zvezo. Da je za to sposoben — imamo že dokaz! Čast učiteljskega stanu bi lahko uveljavil še kje drugod, ne samo v Krškem! — Uredn.

ogleda ves čas od Skubicove smrti. Ježovnik sicer ni obiskoval višjih šol, a s prirojenim bistriim slovenskim razumom je kmalu uvidel, da tiči v izobrazbi velika moč; zato se ni le sam izpopolnjeval v znanju, temveč je po svojih močeh pospeševal šolstvo ter bil velik prijatelj mladine in učiteljstva.

Tudi na povzdigi našega narodnega gospodarstva je marljivo sodeloval; pomagal je pred nekaterimi leti ustanoviti šaleško posojilnico, ki se je pod njegovim načelstvom krasno razvila.

Kot poslanec je bil rajnik izredno vesten in marljiv, dokler ni moral na bolniško posteljo, s katere ni več vstal. Zanimal se je, kakor kšžejo njegove interpelacije in proračunski govori, za naše narodne razmere splošno, posebe pa še za gospodarska vprašanja. Nastopil je proti ogrski nagodbi, proti draginji, izposloval svojim volilec lepe podpore po grozni suši l. 1908; pa tudi pozneje je bil ob vsaki ujmi na svojem mestu. Zastopal je izboljšanje prometnih razmer v svojem okraju in se zavzemal med drugim za gornjegrajsko železnico. Bil je kot odkrit in pošten značaj vedno pošten opozicionalec v držav. zboru, ker je dobro vedel, da s sedanjo nemško vlado Slovani ne moremo nikoli hoditi. Ob njegovi odkritosti in poštenosti so obnemogli tudi vsi duhovniški napadi, ki so časih izpolnjevali kar cele predale klerikalnih listov.

Škoda delavnega, naprednega, šolstvu in učiteljstvu naklonjenega moža. Čast njegovemu spominu! Nam pa naj prijazna usoda nakloni še več takih mož!

K izpremembi šolskih zakonov v Istri.

(Poročilo odseka za pretresovanje deželnega zakona za Istro z dne 30. marca 1870. deželnega zakonika št. 20.)

Ko se je z državnim ljudsko-šolskim zakonom v glavnem določilo v § 59., da se ima ustanoviti ljudska šola povsod tam, kjer je v krogu ene ure hodá po petletni povprečnici 40 za šolo godnih otrok, ki bi morali obiskovati nad 4 km. oddaljeno šolo, se je prepustila nadaljna ureditev tega vprašanja deželni zakonodaji.

In res vidimo, da se je deželni zakonodajalec držal natančno citiranega paragrafa z malo razliko, da je izrazil razdaljo v miljah na mesto v kilometrih, kar je po priliki eno in isto, ako pomislimo, da je ena avstr. milja 7586 m. Ker ta določba ne odgovarja modernejšim zahtevam niti ozirom na število otrok, ki se ga zahteva za ustanovitev nove šole, niti ozirom na razdaljo sosedne najbližje šole, in ker bi se § 1. dež. zakona z dne 30. marca 1870, št. 20, mogel premeniti le tedaj, ako bi se prej premenila določba drž. ljudsko-šolskega zakona ustanovitvi šol, predlaga odsek, naj se društveni odbor obrne do deželnega zbora s prošnjo, da bi se ta blagovolil zavzeti na pristojnem mestu, da se § 59. drž. ljudsko-šolskega zakona premeni v smislu, da se ima ustanoviti ljudska šola povsod tam, kjer je v krogu 3/4 ure hodá po petletni povprečnici 30 otrok, ki bi morali obiskovati nad 3 km. oddaljeno šolo. Vsporedno s tem paragrafom bi se moral premeniti tudi § 11. drž. ljudsko-šol. zakona, tako da bi se enorazredna nerazdeljena ljudska šola razširila v dvorazredno, čim doseže število obiskujočih otrok povprečno 60, razdeljena pa

75; za razširitev v trirazrednico bi se zahtevalo 120, ozir. 150 otrok in tako to razmerno dalje za višerazredne šole. Šolska obveznost bi se raztegnila do 14. leta starosti, pri čemer bi seveda odpadel ponavljalni tečaj.

Odsek predlaga nadalje, naj bi se društveni odbor obrnil do merodajnih činiteljev v svrhu, da se ustanovi poseben deželni zaklad, h kateremu bi morala tudi država prispevati s primerno vsoto — s katerim bi se občinam pomagalo pri zidanju potrebnih šolskih poslopij. V ostalem je odsek mnenja, da ni pri tem zakonu mnogo premeniti, pač pa bi bilo potrebno, da bi se vse šolske oblasti strogo držale dotičnih določil ter jih natančno izvajale.

Predlagajo pa se te izpremembe: § 1. se razveljavi ter se nadomesti tako-le:

§ 1. Javno ljudsko šolo je ustanoviti povsod, kjer je v eni vasi ali več seliščih po petletni povprečnici v obsegu 3/4 ure hodá najmanj 30 šolodolžnih otrok, ki imajo do najbližje šole več kot 3 kilometre.

§ 4. se v svrhu koedukacije tudi na višerazrednih šolah izpusti.

§ 5. V vsakem šolskem okraju se ima ustanoviti najmanj po ena samostojna ali pa z ljudsko šolo združena meščanska šola, in sicer z vsakim dotičnim učnim jezikom, v katerem se poučuje v okraju; po krajnih razmerah je pridejati meščanskim šolam tečaje obrtnega ali trgovskega značaja.

* * *

Toliko o tem — takorekoč izzvanem — zakonskem načrtu. Umevno je samo ob sebi, da se bo moral pri podrobni razpravi upoštevati tudi že objavljeni izpreminjalni zakonski načrt, ki ga je sestavil naš neumorni in v šolskih in šolskopoliških zadevah toli verzirani tovariš A. Urbančič.

Za odsek:

Gregor Leonardis.

Duma za ljudsko šolstvo.

Iz Petrograda poročajo z dne 22. t. m., da je državna дума brez debate sprejela predlogo, s katero je za ljudsko šolstvo razen v proračun naučnega ministrstva že postavljenih 4 mil. rubljev dovolila še nadaljnih 10 mil., potem ko je poročevalec omenil, da se namestava z letom 1920 uvesti splošno šoloobveznost.

Za slovanske univerze.

Velika manifestacija za slovanske visokošolske zahteve v Avstriji se vrši dne 7., 8. in 9. maja v Brnu. O tej priliki se vrši zlet vsega slovanskega dijaštva v Brno.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.*)

(Nadaljevanje in konec poročila o zborovanjih.)

Letni prispevek društev Zvezi je ostal precejšnji, t. j. za pravega člano po 1 krono.

Predlogi.

Sprejeli so se ti-le predlogi:

1. Dež. šol. svetu se pošlje naša želja, da naj umakne svoj odlok zaradi zapostavljanja

*) Za zadnje številko prepozno došlo.

Uredn.

prošnjikov in prošnjic, ki so sicer štajerski rojaki, pa so študirali na izvenštajerskih učiteljskih.

2. Vodstvo Zveze naj sporazumno s poslanci vse potrebno ukrene, da se bodo poučevali učiteljski študenti v Mariboru v slovenskem jeziku.

3. Storit so koraki, da se dobe slovenske uradne tiskovine.

4. Zaradi regulacije plač.

O predlogih bomo še poročali obširneje. Soglasno in z navdušenjem sta bila nato izvoljena za častna člana prvi večletni predsednik in ustanovitelj Zveze, tov. Armin Gradisnik, nadučitelj v Gelju, ter bivši predsednik tov. Fran Kobek, nadučitelj v Gornjem Gradu. Oba imata velike zasluge za učiteljski stan ter sta tudi ta dva tovariša bila ustanovitelja „Zaveze avstr. jugs. učiteljskih društev.“

Nesramno so jih napadali sovražniki, ju blatili ter v javnost vlačili njih zasebne zadeve, toda ona dva sta bila krepka in neupogljiva na svojih mestih. Vsa čast takim možem, takim tovarišem! Učiteljstvo je jasno pokazalo, da uživata naša prvobornitela v teh krogih nemajano in odkrito zaupanje. Najvišjo čast, ki jo more Zveza podeliti — častno članstvo — je njima dala.

Na mnoga srečna in zadovoljna leta Vama, prva Zvezina častna člana!

Nato je s primernimi besedami zaključil predsednik tovariš Mešiček delegacijsko zborovanje.

Odborova seja.

Takoj po zborovanju delegacije so se sestali novo voljeni odborniki ter si razdelili posle. Odbor je sledeče sestavljen:

Predsednik: Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu. Njegov namestnik: Ljudevit Černež, šol. vodja v Grižah.

Tajnik: Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem Gradu. Namestnik: Ivan Tomazič, nadučitelj v Stari cesti.

Blagajnik: Anton Gnus, nadučitelj v Dolu pri Hrastniku.

Namestnik: Anton Ogorelec, nadučitelj v Sv. Barbari v Halozah.

Pevovodja: Rajko Vrečar, učitelj v Žalcu, knjižničar, tajnik.

Odbornika: Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici, in Avgust Požegar, nadučitelj v Žitečki vasi.

Občni zbor.

Ob 3. popoldne se je zbralo toliko učiteljstva in tudi drugega občinstva, da je bila mala dvorana v „Narodnem domu“ čisto polna. Predavanje ravnatelja Schreinerja iz Maribora je bila ena privlačna moč, ki je napolnila dvorano.

Razen mnogoštevilnega učiteljstva nismo videli v dvorani samo narodne moške inteligence celjske, temveč tudi lep venec dam iz teh krogov, pa tudi okoličane in okoličanke, ki so z vidnim zanimanjem poslušali besede predavateljeve.

Delegacija je določila občnem zboru vzpored:

1. Poročilo o sklepih delegacije.

2. Jela Keller. Duševni razvoj gluhoneme in slepe deklice. Česa nas uči ta izredni slučaj?

Občni zbor je otvoril predsednik tovariš Mešiček z živahno sprejetim nagovorom.

Mark Twain.

Preminal je, zatislil je svoje duhovite oči, ki so s finim humorjem zrlle dolgo dobo let na tragikomično vrvenje našega sveta. In prikupljivi zarezi krog njegovih ust, v katerih je neprestano igral škrat nedolžne satire, sta pod poljubom angela miru legle v resni gubi, morda prvici v njegovem dolgem bivanju na tej zemlji. Mark Twain, ena najbolj popularnih oseb v Ameriki, je umrl v visoki starosti, in ta turobna vest je odmevala po vseh krajih naše zemeljske oble. Mogoče je on prvi, bržkone tudi slednji humorist, ki ga je doletela ta čast. Po časniških vesteh soditi, je vest o njegovi smrti osobito presenetila Američane same, ker nihče ne ceni humorja in originalnosti bolj negoli ameriški „afarist“. Mark Twain je bil najbolj upoštevan pisatelj v deželi „Yankejev“, njegova prisotnost pri najimenitnejših banketih skoro neizogibna. In človek bi v hipu res ne vedel, je li so obsežneja njegova dela ali pa nepregledna vrsta

raznih duhovitih anekdot, ki jih pripovedujejo o njem.

Njegova dela so prevedena v razne kulturne jezike, in če me spomin ne vara, sem bral kakšno njegovo humoresko tudi v slovenskem prevodu.

Ali o vsem tem ne nameravam govoriti danes. Opozoriti hočem le na eno njegovo delo, namenjeno mladini, ki združuje poleg gladkega, otroku primernega sloga vse vrline, ki jih zahtevamo o leposlovnih knjigih sploh. Fini humorist se je izkazal v tem delu finega poznavečarja otroške duše. Jok in smeh, blesteči prizori iz angleške zgodovine in realistične slike iz nižnj življenja se vrste v tej knjigi v tako mojstrskem tempu, da mora človek sklepčno vzklikniti: Bog je blagoslovil njegovo pero!

To knjigo bi jaz rad pozdravil v slovenskem prevodu; ali če drugače ne gre, vsaj primerno okrajšano in predelano, seveda tako da ne bi izgubila ničesar na pr-

vo tne m ljubeznivem humorju. Ker, če je naša mladinska literatura ubožna po številu res dobrih knjig, je še ubožnejša na humorju.

Knjiga sama je že izšla v hrvaškem jeziku s slikami bogato opremljena. Naslov ji je: „Kraljevič i prosjak“ — pripovijetka za odraslijo mladež — napisao Mark Twain, prevela Marija Fapkovička. Izdal jo je „Hrv. pedagog.-književni zbor v Zagrebu leta 1907.“

Če moja želja ne ostane glas vpjočega v puščavi, če se res kdo med nami loti dela in že kterosibodi založništvo mladinskih spisov slednjič realizuje to idejo ter podari naši mladini s tem v istini knežji dar, potem smo kot kulturni narod res najdostojnejše proslavili spomin velikega humorista.

Otroku, kar je njegovega!*)

F. Plemič.

*) Sodimo, da bi se dela najlažje lotil čitalni pisatelj teh vrst. Založila bi delo „Učit. tiskarna.“ Torej na delo! Uredn.